

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Ir-Raba' Awla)

12 ta' Lulju 2012*

“Protezzjoni tal-konsumaturi — Ftehim ta' kreditu għall-konsumaturi — Direttiva 2008/48/KE — Artikoli 22, 24 u 30 — Leġislazzjoni nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva — Applikabbiltà għal ftehim mhux inklużi fil-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* u *ratione temporis* tal-imsemmija direttiva — Obbligi mhux previsti mill-istess direttiva — Limitu tal-kummissjonijiet bankarji li jistgħu jinġabru mill-persuna li ssellef — Artikoli 56 TFUE, 58 TFUE u 63 TFUE — Obbligu ta' implementazzjoni, fid-dritt nazzjonali, ta' proċeduri adegwati u effikaċi ta' riżoluzzjoni extraġudizzjarja ta' kwistjonijiet”

Fil-Kawża C-602/10,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mill-Judecătoria Călărași (ir-Rumanija), permezz ta' deċiżjoni tas-6 ta' Diċembru 2010, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fil-21 ta' Diċembru 2010, fil-proċedura

SC Volksbank România SA

vs

Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor — Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Călărași (CJPC),

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Ir-Raba' Awla),

komposta minn J.-C. Bonichot, President tal-Awla, A. Prechal (Relatur), L. Bay Larsen, C. Toader u E. Jarašiūnas, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: V. Trstenjak,

Reġistratur: R. Șereș, Amministratur,

wara li rat il-proċedura bil-miktub u wara s-seduta tad-19 ta' April 2012,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

- għal SC Volksbank România SA, minn M. Niculeasa, R. Damaschin u R. Nanescu, avukati,
- għall-Gvern Rumun, minn R. H. Radu u R.-I. Munteanu, bħala aġenti,
- għall-Gvern Ċek, minn M. Smolek u J. Vlácil, bħala aġenti,
- għall-Gvern Ġermaniż, minn T. Henze u J. Kemper, bħala aġenti,

* Lingwa tal-kawża: ir-Rumen.

- għall-Gvern Taljan, minn G. Palmieri, bħala aġent, assistita minn S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- għall-Gvern Awstrijak, minn C. Pesendorfer, bħala aġent,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn L. Bouyon u M. Owsiany-Hornung, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni, meħuda wara li nstema' l-Avukat Ġenerali, li l-kawża tinqata' mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikoli 22, 24 u 30 tad-Direttiva 2008/48/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tat-23 ta' April 2008, dwar ftehim ta' kreditu għall-konsumatur u li tħassar id-Direttiva tal-Kunsill 87/102/KEE (ĠU L 133, p. 66 u — ir-rettifiki — ĠU 2009, L 207, p. 14, ĠU 2010, L 199, p. 40, u ĠU 2011 L 234, p. 46), kif ukoll l-Artikoli 56 TFUE, 58 TFUE u 63 TFUE.
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' kawża bejn SC Volksbank România SA (iktar 'il quddiem "Volksbank") u l-Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor - Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Călărași (CJPC) (awtorità nazzjonali għall-protezzjoni tal-konsumaturi — għassa tad-dipartiment għall-protezzjoni tal-konsumaturi ta' Călărași, iktar 'il quddiem l-"ANPC") dwar ċerti klawżoli inklużi fi ftehim ta' kreditu għall-konsumaturi konkluzi bejn Volksbank u l-klijenti tagħha li, skont l-ANPC, jiksru l-liġi nazzjonali intiża li tittrasponi d-Direttiva 2008/48.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 Il-premessi 3, 4 u 7 tad-Direttiva 2008/48 huma redatti kif ġej :

“(3) [Hemm] differenzi sostanzjali bejn il-liġijiet tad-diversi Stati Membri fil-qasam tal-kreditu lil persuni fiżiċi in ġenerali u fil-kreditu lill-konsumatur b'mod partikolari [...].

(4) Is-sitwazzjoni *de facto* u *de jure* li tirriżulta minn dawk id-differenzi nazzjonali f'xi każijiet twassal għal distorsjonijiet tal-kompetizzjoni fost il-kredituri fil-Komunità u tohloq ostakoli għas-suq intern fejn Stati Membri adottaw dispożizzjonijiet obbligatorji differenti aktar stringenti minn dawk previsti fid-Direttiva 87/102/KEE [tal-Kunsill, tat-22 ta' Dicembru 1986, għall-approssimazzjoni tal-liġijiet, regolamenti u dispożizzjonijiet amministrattivi tal-Istati Membri dwar il-kreditu lill-konsumatur (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 1, p. 326), kif emendata bid-Direttiva 98/7KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tas-16 ta' Frar 1998 (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 4, p. 36, iktar 'il quddiem id-"Direttiva 87/102")]. Hi tirrestringi l-hila tal-konsumaturi li jagħmlu użu dirett mid-disponibbiltà li dejjem qed tiżdied tal-kreditu trans-konfini [...]

[...]

(7) Sabiex ikun faċilitat l-iżvilupp ta' suq intern ta' kreditu lill-konsumaturi li jiffunzjona tajjeb, jeħtieġ li jsir provvediment għal qafas Komunitarju armonizzat f'numru ta' oqsma ċentrali. [...]"

4 Il-premessi 9 u 10 tad-Direttiva 2008/48 jistabbilixxu:

“(9) Armonizzazzjoni sħiħa hija meħtieġa biex tiżgura li l-konsumaturi kollha fil-Komunità igawdu livell għoli u ekwivalenti ta’ protezzjoni ta’ l-interessi tagħhom u biex jinholq suq intern ġenwin. L-Istati Membri għalhekk m’għandhomx jithallew iżommu jew jintroduċu dispożizzjonijiet nazzjonali għajr dawk stabbiliti f’din id-Direttiva. Madankollu, tali restrizzjoni għandha tapplika biss fejn hemm dispożizzjonijiet armonizzati f’din id-Direttiva. Fejn tali dispożizzjonijiet armonizzati ma jeżistux, l-Istati Membri għandhom jibqgħu hielsa li jżommu jew jintroduċu leġiżlazzjoni nazzjonali. [...]”

(10) Id-definizzjonijiet li jinsabu f’din id-Direttiva jiddeterminaw il-kamp ta’ applikazzjoni ta’ l-armonizzazzjoni. L-obbligu ta’ l-Istati Membri li jimplimentaw id-dispożizzjonijiet ta’ din id-Direttiva għandu għalhekk ikun limitat għall-kamp ta’ applikazzjoni tiegħu kif iddeterminat b’dawn id-definizzjonijiet. Madankollu, din id-Direttiva għandha tkun mingħajr preġudizzju għall-applikazzjoni mill-Istati Membri, b’mod konformi mal-liġi Komunitarja, tad-dispożizzjonijiet tad-Direttiva għal oqsma mhux koperti mill-kamp ta’ applikazzjoni tagħha. Stat Membru għandu b’hekk ikun jista’ jżomm jew jintroduċi leġiżlazzjoni nazzjonali li tikkorrispondi għad-dispożizzjonijiet ta’ din id-Direttiva jew xi wħud mid-dispożizzjonijiet tagħha dwar ftehim ta’ kreditu barra l-kamp ta’ applikazzjoni ta’ din id-Direttiva, per eżempju dwar ftehim ta’ kreditu li jinvolvu ammonti inqas minn EUR 200 jew iktar minn EUR 75 000. [...]”

5 Il-premessa 14 ta’ din id-direttiva hija redatta kif ġej :

“Ftehim ta’ kreditu li jkopru l-għoti ta’ kreditu garantiti bi proprjetà għandhom jiġu esklużi mill-kamp ta’ applikazzjoni ta’ din id-Direttiva. Dak it-tip ta’ kreditu hu ta’ natura speċifika hafna. Barra minn hekk, ftehim ta’ kreditu li l-fini tagħhom huwa li jiffinanzjaw l-akkwist jew iż-żamma tad-drittijiet ta’ proprjetà f’art jew f’bini eżistenti jew ipproġettat għandhom ikunu esklużi mill-kamp ta’ applikazzjoni ta’ din id-Direttiva. [...]”

6 Il-premessa 44 tal-imsemmija direttiva tistabbilixxi:

“Sabiex jiġu żgurati t-trasparenza u l-istabbiltà tas-suq, u sakemm ikun hemm aktar armonizzazzjoni, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li miżuri xierqa għar-regolamentazzjoni jew is-supervizjoni ta’ kredituri jkunu f’posthom.”

7 L-Artikolu 2 tal-istess direttiva, intitolat “Kamp ta’ applikazzjoni” jipprovdi fil-paragrafu 2 tiegħu :

“Din id-Direttiva m’għandhiex tapplika għal dawn li ġejjin:

- a) ftehim ta’ kreditu li huma garantiti b’ipoteka jew b’garanzija komparabbli oħra użata komunament fi Stat Membru fuq proprjetà immobbli jew garantiti bi dritt relatat ma’ proprjetà immobbli;
- b) ftehim ta’ kreditu li l-fini tagħhom huwa l-akkwist jew iż-żamma tad-drittijiet ta’ proprjetà f’art jew f’bini eżistenti jew ipproġettat;
- (c) ftehim ta’ kreditu li jinvolvu ammont totali ta’ kreditu inqas minn EUR 200 jew aktar minn EUR 75000;

[...]”

- 8 L-Artikolu 22 tad-Direttiva 2008/48, intitolat “Armonizzazzjoni u n-natura imperattiva tad-Direttiva”, jipprovdi fil-paragrafu 1 tiegħu:

“Safejn din id-Direttiva fiha dispożizzjonijiet armonizzati, l-Istati Membri ma jistgħux iżommu jew jintroduċu fil-liġi nazzjonali tagħhom dispożizzjonijiet li jiddevjaw minn dawk stabbiliti f’din id-Direttiva.”

- 9 L-Artikolu 24 ta’ din id-direttiva, intitolat “Riżoluzzjoni ta’ tilwim barra mill-qorti”, jipprovdi fil-paragrafu 1 tiegħu:

“L-Istati Membri għandhom jiżguraw li jiġu stabbiliti proċeduri adegwati u effettivi ta’ riżoluzzjoni ta’ tilwim barra mill-qorti għas-soluzzjoni ta’ tilwim tal-konsumatur dwar ftehim ta’ kreditu, billi fejn hu xieraq jintużaw korpi eżistenti.”

- 10 Skont l-Artikoli 27 u 29 tad-Direttiva 2008/48, it-terminu għat-traspożizzjoni ta’ din tal-aħhar skada fil-11 ta’ Ġunju 2010, data li fiha d-Direttiva 87/102 ġiet imhassra.

- 11 Skont l-Artikolu 30 tad-Direttiva 2008/48, intitolat “Miżuri transizzjonali”:

1. Din id-Direttiva m’għandhiex tapplika għal ftehim ta’ kreditu eżistenti fid-data li fiha l-miżuri implimentattivi nazzjonali jidhlu fis-sehħ. 2. Madankollu, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-Artikoli 11, 12, 13, 17, it-tieni sentenza ta’ l-Artikolu 18(1), u l-Artikolu 18(2) jiġu applikati anki għal ftehim ta’ kreditu bla skadenza fissa eżistenti fid-data tad-dhul fis-sehħ tal-miżuri implimentattivi nazzjonali.”

Id-dritt Rumien

- 12 Id-digriet ta’ urġenza tal-Gvern 50/2010 (*Monitorul Oficial al României*, Parti I, Nru 389 tal-11 ta’ Ġunju 2010, iktar ‘il quddiem l-“OUG 50/2010”) huwa intiż li jittrasponi d-Direttiva 2008/48 fid-dritt intern.

- 13 L-Artikolu 2(1) tal-OUG 50/2010 jistabbilixxi:

“Dan id-digriet ta’ urġenza japplika għall-ftehim ta’ kreditu, inklużi ftehim ta’ kreditu ggarantiti permezz ta’ ipoteka jew permezz ta’ dritt fuq immobbli, kif ukoll il-ftehim ta’ kreditu li s-sugġett tagħhom huwa l-akkwist jew iż-żamma ta’ drittijiet ta’ proprjetà fuq immobbli eżistenti jew ipproġettati, jew ir-rinnovazzjoni, l-iżvilupp, il-konsolidazzjoni, ir-riabilitazzjoni, l-estensjoni jew il-valorizzazzjoni ta’ immobbli, irrISPettivament mill-ammont totali tal-kreditu.”

- 14 L-Artikolu 36 tal-OUG 50/2010 jipprovdi:

“Għall-kreditu mogħti, il-kreditur jista’ jirċievi biss il-kummissjoni mill-ipproċessar tal-fajl, il-kummissjoni mill-amministrazzjoni tal-kreditu jew il-kummissjoni mill-amministrazzjoni tal-kont kurrenti, il-kumpens fil-każ ta’ rimbors antiċipat, l-ispejjeż marbuta mal-assigurazzjoni, u jekk ikun il-każ, il-penalitajiet, kif ukoll kummissjoni waħda għas-servizzi pprovduti fuq talba tal-konsumaturi.”

- 15 L-Artikolu 85(2) tal-OUG 50/2010 jistabbilixxi:

“Sabiex jintlaħaq ftehim bonarju tat-tilwim eventwali, u bla hsara għad-dritt tal-konsumaturi li jipprezentaw azzjoni ġudizzjarja kontra l-kredituri jew l-intermedjarji ta’ kreditu li jkunu kisru d-dispożizzjonijiet ta’ dan id-digriet ta’ urġenza jew għad-dritt tal-konsumaturi li jressaq kawża quddiem l-Awtorità Nazzjonali għall-Protezzjoni tal-Konsumaturi l-[ANPC], il-konsumaturi jistgħu

jużaw mekkanizmi extragudizzjarji dwar ilment u dwar kumpens tal-konsumaturi, skont id-dispożizzjonijiet tal-Liġi 192/2006 fuq il-medjazzjoni u l-organizzazzjoni tal-professjoni ta' medjatur, kif emendata u kkompletata ulterjorment.”

16 L-Artikoli 86 sa 88 tal-OUG 50/2010 jiddefinixxu s-sistema ta' sanzjonijiet, li fosthom hemm dawk li jistgħu jiġu imposti mill-aġenti ANPC, fil-każ ta' ksur tad-dispożizzjonijiet ta' dan id-digriet.

17 Skont l-Artikolu 94 tal-OUG 50/2010:

“Dan id-digriet ta' urġenza għandu jidhol fis-seħh għaxar t'ijiem wara d-data ta' pubblikazzjoni tiegħu fil-*Monitorul Oficial al României*, Parti I.”

18 L-Artikolu 95 tal-OUG 50/2010 jipprovdi s-segweni:

“1. Fir-rigward ta' ftehim fil-kors ta' eżekuzzjoni, il-kredituri għandhom, fi terminu ta' 90 jum wara d-data ta' dħul fis-seħh ta' dan id-digriet ta' urġenza, jiggarantixxu l-konformità tal-ftehim mad-dispożizzjonijiet ta' dan id-digriet ta' urġenza.

2. L-emenda fil-ftehim fil-kors ta' eżekuzzjoni għandha ssir permezz ta' *addendum*, fi terminu ta' 90 jum wara d-data tad-dħul fis-seħh ta' dan id-digriet ta' urġenza.

[...]”

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

19 Il-ftehim ta' kreditu inkwistjoni fil-kawża prinċipali ġew konkluzi bejn Volksbank u l-klijenti tagħha qabel id-dħul fis-seħh tal-OUG 50/2010.

20 Dawn essenzjalment jirrigwardaw ftehim ta' krediti mogħtija lil konsumaturi ggarantiti permezz ta' ipoteki jew permezz ta' drittijiet oħra fuq il-beni immobbli.

21 Dawn il-ftehim jinkludu ċerti klawżoli dwar kummissjonijiet bankarji li Volksbank għandha d-dritt li tuża fir-rigward tal-klijenti tiegħu u li huma s-suġġett tal-kawża prinċipali.

22 Għalhekk, il-Klawżola 3.5 tal-Kundizzjonijiet Ġenerali tal-ftehim ta' kreditu inkwistjoni fil-kawża prinċipali, intitolata “Kummissjoni għal riskju”, tipprovdi li, sabiex jingħata l-kreditu, il-persuna li tissellef tista' tkun suġġetta, fir-rigward tal-bank, għal kummissjoni għal riskju, ikkalkolata fuq l-ammont tal-kreditu, li hija tagħti fix-xahar matul il-perijodu kollu tal-kreditu.

23 Il-Klawżola 5 tal-kundizzjonijiet partikolari tal-imsemmija ftehim, intitolata wkoll “Kummissjoni għal riskju”, tispeċifika li din il-kummissjoni hija daqs 0.2 % tal-ammont tal-kreditu u li għandha tithallas fid-dati ta' skadenza matul il-perijodu kollu tal-kreditu.

24 Wara t-22 ta' Ġunju 2010, id-data tad-dħul fis-seħh tal-OUG 50/2010, Volksbank ħadet azzjoni biex temenda, fl-*addenda* tal-ftehim ta' kreditu, l-isem tal-klawżoli inkwistjoni bl-isem ta' “kummissjoni mill-amministrazzjoni ta' kreditu”, kategorija ta' kummissjoni msemmija fl-Artikolu 36 ta' dan id-digriet, mingħajr ma emendat l-ammont tal-kummissjoni.

25 Ukoll wara d-dħul fis-seħh tal-OUG 50/2010, l-ANPC ikkonstatat, matul kontrolli mwettqa fuq Volksbank, li din tal-aħħar baqgħet tiġbor il-“kummissjoni għal riskju”, kif imniżżel fil-ftehim ta' kreditu inkwistjoni fil-kawża prinċipali u sussegwentement imsemmi “kummissjoni mill-amministrazzjoni ta' kreditu”.

- 26 L-ANPC, li qieset li l-ġbir ta' din il-kummissjoni kien jikser l-Artikolu 36 tal-OUG 50/2010, ifformulat proċess verbal kontra Volksbank, li permezz tiegħu din tal-aħħar ġiet b'mod partikolari kkundannata tħallas multa kif ukoll sanzjonijiet addizzjonali. Volksbank ikkontestat dan il-proċess verbal quddiem il-qorti tar-rinviju.
- 27 Quddiem din il-qorti, Volksbank sostniet li ċerti dispożizzjonijiet tal-OUG 50/2010 jiksru d-Direttiva 2008/48. Għaldaqstant, fid-dawl ukoll tal-għan ta' din id-direttiva, li jikkonsisti li tiġi stabbilita armonizzazzjoni sħiħa sabiex jiġi żgurat il-moviment liberu tas-servizzi offruti mill-istabbilimenti ta' kreditu, Volksbank sostniet li l-imsemmija qorti kellha, fil-kawża prinċipali, tħalli dawn id-dispożizzjonijiet inapplikabbli.
- 28 Għalhekk, skont Volksbank, l-Artikolu 2(1) tal-OUG 50/2010, inkwantu jrendi applikabbli dan id-digriet għall-ftehim ta' kreditu ggarantiti permezz ta' ipoteka jew permezz ta' dritt ieħor fuq il-beni immobbli, bħalma huma l-ftehim inkwistjoni fil-kawża prinċipali, jikser l-Artikolu 2(2) tad-Direttiva 2008/48, għaliex din l-aħħar dispożizzjoni tistabbilixxi espressament li din id-direttiva ma tapplikax għal tali ftehim.
- 29 Barra minn hekk, fir-rigward ta' ftehim li jistgħu jitqiesu bħala li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2008/48, Volksbank sostniet li l-Artikolu 36 tal-OUG, inkwantu jinkludi lista limitattiva ta' kummissjonijiet bankarji li jistgħu jingabru minn stabbiliment ta' kreditu, jikser dan il-kamp ta' applikazzjoni, għaliex din id-direttiva tirrigwarda biss ir-regoli fil-qasam tal-informazzjoni adegwata tal-konsumaturi.
- 30 Il-projbizzjoni ta' ġbir ta' kummissjonijiet li ma humiex dawk elenkati fl-imsemmi Artikolu 36 tikser barra minn hekk id-dritt tal-Unjoni fil-qasam tal-moviment liberu tal-kapital u tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi.
- 31 Fir-rigward tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi, din il-projbizzjoni tagħti lok, għall-istabbilimenti ta' krediti li joffru s-servizzi tagħhom fir-Rumanija, għal zieda tal-ispejjeż li timpedixxi lil dawn tal-aħħar milli jkunu kompetittivi fil-livell tal-Unjoni. Din tostakola wkoll li l-istabbilimenti ta' kreditu stabbiliti lil hinn minn dan l-Istat Membru jidhlu fis-suq Rumen tal-krediti għall-konsum.
- 32 Fir-rigward tal-moviment liberu tal-kapital, il-konsumatur Rumen ma jistax jibqa' jikseb krediti mingħand l-istabbilimenti stabbiliti lil hinn mill-imsemmi Stat Membru fid-dawl tal-fatt li huwa għandu d-dritt li jitlob it-tnehhija tal-kummissjonijiet jew tal-klawżoli mhux konformi mad-dispożizzjonijiet tal-OUG 50/2010.
- 33 Fl-aħħar nett, Volksbank issostni li l-possibbiltà, għal konsumatur li jikkuntattja direttament lill-ANPC, prevista fl-Artikolu 85(2) tal-OUG 50/2010, kif ukoll is-setgħa ta' din l-awtorità li timponi sanzjonijiet, meta hija tqis li hemm ksur ta' dan id-digriet, ma tikkostitwixxi metodu adegwat u effikaċi ta' riżoluzzjoni extraġudizzjarju ta' tilwim, kif meħtieġ fl-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48, iżda, għall-kuntrarju, hija ta' natura li tagħti lok għal multipliċità ta' kawżi, kif fil-fatt sehh fir-Rumanija.
- 34 Il-qorti tar-rinviju tispjega li s-sugġett essenzjali tal-kwistjoni fil-kawża prinċipali jirrigwarda l-validità tal-klawżola intitolata "kummissjoni għal riskju", li tinsab fil-ftehim ta' kreditu konkluzi qabel id-data tad-dhul fis-sehh tal-OUG 50/2010 u li isimha, li nbidel wara din id-data, huwa "kummissjoni mill-amministrazzjoni ta' kreditu".
- 35 Din il-qorti tqis li d-dispożizzjonijiet tal-OUG 50/2010 ġew adottati sabiex tiġi trasposta b'mod urgenti d-Direttiva 2008/48 u li għalhekk dawn għandhom jiġu applikati skont din id-direttiva. Issa, dawn id-dispożizzjonijiet nazzjonali jistgħu jikkostitwixxu traspożizzjoni inadegwata u inkompleta tal-imsemmija direttiva.

36 F'dawn iċ-ċirkustanzi l-Judecătoria Călăraşi ddeċidiet li tissospendi l-proċedura u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari segwenti:

- “1) Sa fejn l-Artikolu 30(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat bħala li jipprojbixxi lill-Istati Membri milli jipprovdu li l-liġi nazzjonali li tittrasponi d-direttiva hija applikabbli wkoll għall-kuntratti konklużi qabel id-dhul fis-seħħ ta' dik il-liġi?
- 2) Sa fejn id-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 85(2) tal-OUG 50/2010 jikkostitwixxu traspożizzjoni adegwata tad-dispożizzjoni Komunitarja li hemm stabbilita fl-Artikolu 24[(1)] tad-Direttiva 2008/48, li jirrikjedi li l-Istati Membri għandhom jiżguraw proċeduri adegwati u effettivi għas-soluzzjoni bonarja ta' tilwim mal-konsumaturi dwar kreditu għall-konsumatur?
- 3) Sa fejn l-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat bħala li jistabbilixxi armonizzazzjoni totali fil-qasam tal-kuntratti ta' kreditu għall-konsumatur, liema armonizzazzjoni ma tipermettix lill-Istati Membri:
 - a) li jestendu l-kamp ta' applikazzjoni tar-regoli li jinsabu fid-Direttiva 2008/48 għal kuntratti espressament esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni tagħha (bħall-kuntratti ta' self b'ipoteka jew kuntratti li jirrigwardaw id-dritt ta' proprjetà fuq immobbli) jew
 - b) li jistabbilixxu obbligi addizzjonali għal istituzzjonijiet ta' kreditu dwar it-tipi ta' kummissjonijiet li dawn jistgħu jirċievu, jew il-kategoriji ta' indicijiet ta' riferiment li għalihom tista' tirreferi r-rata ta' interessi varjabbli fil-kuntratti ta' kreditu għall-konsumatur li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni tad-dispożizzjoni nazzjonali ta' traspożizzjoni?
- 4) Jekk ir-risposta għad-domanda 3 hija negattiva, sa fejn il-principji tal-moviment liberu tas-servizzi u tal-moviment liberu tal-kapital, b'mod ġenerali, u l-Artikoli 56, 58 u 63(1) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE), b'mod partikolari, għandhom jiġi interpretati fis-sens li Stat Membru huwa prekluz milli jimponi fuq l-istituzzjonijiet ta' kreditu miżuri li jipprojbixxu fil-kuntratti ta' kreditu għall-konsumatur l-applikazzjoni ta' kummissjonijiet bankarji li ma humiex parti mil-lista ta' kummissjonijiet permessi, sakemm dawn tal-aħħar ma jkunux definiti fil-leġiżlazzjoni tal-Istat inkwistjoni?”

Fuq id-domandi preliminari

Fuq it-tielet domanda (a)

- 37 Permezz tat-tielet domanda (a) tagħha, li għandha tiġi eżaminata fl-ewwel lok, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk l-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48 għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi li miżura nazzjonali intiza li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern tinkludi fil-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* ftehim ta' kreditu, bhal dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li s-sugġett tagħhom huwa kreditu ggarantit permezz ta' beni immobbli, minkejja li tali ftehim huma espressament esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tal-imsemmija direttiva skont l-Artikolu 2(2)(a) ta' din tal-aħħar.
- 38 Mill-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48, interpretat fid-dawl tal-premessi 9 u 10 ta' din tal-aħħar, jirriżulta li, fir-rigward tal-ftehim ta' kreditu li jaqa' taħt il-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-direttiva, din tal-aħħar tipprovdi għal armonizzazzjoni sħiħa u, kif jirriżulta mit-titolu tal-imsemmi Artikolu 22, għandu natura vinkolanti, li għandha tintfieh fis-sens li, fl-oqsma speċifikament imsemmija minn din l-armonizzazzjoni, l-Istati Membri ma humiex awtorizzati jzommu jew jintroduċu dispożizzjonijiet nazzjonali li ma humiex dawk previsti mill-imsemmija direttiva.

- 39 Barra minn hekk, skont b'mod partikolari l-premessi 3, 4 u 7 tad-Direttiva 2008/48, l-armonizzazzjoni li din tal-ahhar tirrigwarda f'ċerti oqsma importanti hija fundamentalment differenti minn dik li tirrigwarda d-Direttiva 87/102, li, imhassra u ssoitwita bid-Direttiva 2008/48, kienet biss tistabbilixxi armonizzazzjoni minima, kif kienet deskritta l-Qorti tal-Ġustizzja (ara f'dan is-sens, b'mod partikolari, id-digriet tas-16 ta' Novembru 2010, Pohotovost, C-76/10, Ġabra p. I-11557, punt 66 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 40 Madankollu, kif jirriżulta wkoll mill-premessa 10 tad-Direttiva 2008/48, l-Istati Membri jistgħu, skont id-dritt tal-Unjoni, japplikaw id-dispożizzjonijiet ta' din id-direttiva għal oqsma li ma jaqgħux taħt il-kamp ta' applikazzjoni tagħha. Għalhekk, f'dak li jirrigwarda l-ftehim ta' kreditu li ma jidhlox taħt il-kamp ta' applikazzjoni tal-imsemmija direttiva, huma jistgħu jzommu jew jintroduċu miżuri nazzjonali li jikkorrispondu għad-dispożizzjonijiet ta' din id-direttiva jew għal ċerti dispożizzjonijiet tagħha.
- 41 Mid-deċiżjoni tal-qorti tar-rinviju jirriżulta li s-sugġett essenzjali tal-ftehim ta' kreditu inkwistjoni fil-kawża prinċipali huwa l-għoti ta' krediti ggarantiti permezz ta' beni immobbli.
- 42 Għalhekk, skont l-Artikolu 2(2)(a) tad-Direttiva 2008/48 u fid-dawl tal-premessa 14 tagħha, tali ftehim ta' kreditu ma jidhlux taħt il-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-direttiva minhabba l-ispeċifità ta' dan it-tip ta' krediti.
- 43 Għalhekk, kif jirriżulta wkoll mill-punt 40 ta' din is-sentenza, fir-rigward ta' tali ftehim, l-armonizzazzjoni li tistabbilixxi d-Direttiva 2008/48 ma tipprekludix li Stat Membru jinkludi dan il-ftehim fil-kamp ta' applikazzjoni ta' miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva, sabiex tapplika d-dispożizzjonijiet kollha ta' din id-direttiva jew ta' ċerti dispożizzjonijiet tagħha għal dawn il-ftehim.
- 44 Konsegwentement, ir-risposta għat-tielet domanda (a) għandha tkun li l-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern tinkludi fil-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tagħha ftehim ta' kreditu, bħal dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li għandhom bħala sugġett l-għoti ta' kreditu ggarantiti permezz ta' beni immobbli, minkejja li tali ftehim huma espressament esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tal-imsemmija direttiva skont l-Artikolu 2(2)(a) ta' din tal-ahhar.

Fuq l-ewwel domanda

- 45 Permezz tal-ewwel domanda tagħha, li għandha tiġi eżaminata fit-tieni lok, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk l-Artikolu 30(1) tad-Direttiva 2008/48 għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern tiddefinixxi l-kamp ta' applikazzjoni *ratione temporis* tagħha b'mod li din il-miżura tapplika wkoll għal ftehim ta' kreditu, bħalma huma dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li huma esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* ta' din id-direttiva u li kienu fis-sehħ fid-data tad-dhul fis-sehħ tal-imsemmija miżura nazzjonali.

Fuq l-ammissibbiltà

- 46 Il-Gvern Rumun iqis li din id-domanda hija fformulata b'mod wisq ġenerali, peress li tirrigwarda ftehim ta' kreditu għal konsumaturi b'mod ġenerali, filwaqt li l-kawża inkwistjoni fil-kawża prinċipali tikkonċerna ftehim ta' kreditu ggarantiti permezz ta' ipoteka, li ma jaqax taħt il-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tad-Direttiva 2008/48. Għalhekk, din id-domanda hija parzjalment inammissibbli.

- 47 Il-Kummissjoni Ewropea tirrileva li l-kwistjoni fil-kawża prinċipali tirrigwarda l-validità ta' klawżoli li jinsabu fi ftehim ta' kreditu ipotekarju. Issa, peress li d-Direttiva 2008/48 teskludi tali ftehim mill-kamp ta' applikazzjoni tagħha u ma tinkludix dispożizzjonijiet armonizzati dwar klawżoli kuntrattwali, ir-risposta għall-ewwel domanda ma għandhiex effett konkret fuq l-imsemmija kwistjoni.
- 48 F'dan ir-rigward, għandu jittfakkar li, fil-kuntest tal-proċedura stabbilita fl-Artikolu 267 TFUE, hija biss il-qorti nazzjonali, li quddiemha tressqet il-kawża u li għandha tassumi r-responsabbiltà għad-deċizzjoni ġudizzjarja li għandha tingħata, li għandha tevalwa, fid-dawl ta' ċirkustanzi partikolari tal-kawża, kemm in-necessità ta' deċizzjoni preliminari sabiex tkun f'pożizzjoni li tagħti s-sentenza tagħha, kif ukoll ir-rilevanza tad-domandi li hija tagħmel lill-Qorti tal-Gustizzja. Konsegwentement, sakemm id-domandi magħmula jkun jirrigwardaw l-interpretazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, il-Qorti tal-Gustizzja għandha, bħala regola ġenerali, tipprovi deċizzjoni (ara, b'mod partikolari, is-sentenza tat-18 ta' Marzu 2010, Alassini *et*, C-317/08 sa C-320/08, Ġabra p. I-2213, punt 25 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 49 Għalhekk, iċ-ċaħda ta' talba għal deċizzjoni preliminari mressqa minn qorti nazzjonali hija possibbli biss meta jidher b'mod manifest li l-interpretazzjoni mitluba tad-dritt tal-Unjoni ma għandha ebda relazzjoni mar-realtà jew mas-sugġett tal-kawża prinċipali, meta l-problema tkun ta' natura ipotetika jew inkella meta l-Qorti tal-Gustizzja ma jkollhiex għad-dispożizzjoni tagħha l-punti ta' fatt u ta' dritt necessarji sabiex tirrispondi b'mod utli għad-domandi li jkun sarulha (ara, b'mod partikolari, is-sentenza tal-14 ta' Frar 2008, Varec, C-450/06, Ġabra p. I-581, punt 24 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 50 Issa, mill-proċess jirriżulta li, permezz ta' din id-domanda, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk, fir-rigward tal-ftehim ta' kreditu, bħalma huma dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li huma esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tad-Direttiva 2008/48 u li kienu fis-seħh fid-data tad-dhul fis-seħh tal-miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern, l-Artikolu 30(1) tal-imsemmija direttiva jipprekludix li din il-miżura nazzjonali tiddefinixxi l-kamp ta' applikazzjoni *ratione temporis* tagħha b'mod li tapplika wkoll għal tali ftehim.
- 51 Għalhekk, fir-rigward ta' domanda dwar l-interpretazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, li r-risposta għaliha ma tidhirx, tal-inqas, li hija manifestament mhux rilevanti għall-eżitu tal-kwistjoni fil-kawża prinċipali, il-Qorti tal-Gustizzja għandha l-obbligu li twieġeb.

Fuq il-mertu

- 52 Kif jirriżulta mill-premessi 9 u 10 tad-Direttiva 2008/48, huma l-Istati Membri li bħala regola ġenerali għandhom jiddeterminaw il-kundizzjonijiet li permezz tagħhom huma bihsiebhom jestendu s-sistema legali nazzjonali tagħhom li tittrasponi din id-direttiva għal ftehim ta' kreditu, bħalma huma dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li ma jaqgħux taht wiehed mill-oqsma li fir-rigward tagħhom il-leġislatur tal-Unjoni ried jistabbilixxi dispożizzjonijiet armonizzati.
- 53 Minn dan isegwi li, għalkemm, għal dawn il-ftehim, l-Istati Membri jistgħu jintroduċu fil-leġislazzjoni nazzjonali tagħhom intiża li tittrasponi d-Direttiva 2008/48 regola li tikkorrispondi speċifikament għall-miżura tranżitorja prevista fl-Artikolu 30(1) tal-imsemmija direttiva, huma jistgħu bħala regola wkoll, bl-osservanza tar-regoli tat-Trattat FUE u bla ħsara ta' atti oħra tad-dritt sekondarju eventwalment rilevanti, jistabbilixxu miżura tranżitorja differenti, bħalma hija dik prevista fl-Artikolu 95 tal-OUG 50/2010, li timplika li l-imsemmija leġislazzjoni tapplika wkoll għal ftehim fis-seħh fid-data tad-dhul fis-seħh ta' din tal-aħħar.
- 54 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għall-ewwel domanda għandha tkun li l-Artikolu 30(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern tiddefinixxi l-kamp ta' applikazzjoni

ratione temporis tagħha b'mod li din il-miżura tapplika wkoll għal ftehim ta' kreditu, bħalma huma daww inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li huma esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* ta' din id-direttiva u li kienu fis-sehħ fid-data tad-dhul fis-sehħ tal-imsemmija miżura nazzjonali.

Fuq it-tielet domanda (b)

- 55 Permezz tat-tielet domanda (b) tagħha, li għandha tiġi eżaminata fit-tielet lok, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk l-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48 għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern timponi obbligi, mhux previsti mill-imsemmija direttiva, fuq stabbilimenti ta' kreditu f'dak li jikkoncerna, minn naħa, it-tipi ta' kummissjonijiet li dawn tal-aħħar jistgħu jiġbru fil-kuntest ta' ftehim ta' kreditu għall-konsum li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni ta' din il-miżura, u, min-naħa l-oħra, il-kategoriji ta' indiċijiet ta' riferiment li fir-rigward tagħhom ir-rata ta' interess varjabbli ta' dawn il-ftehim tista' tirreferi għalihom.

Fuq l-ammissibbiltà

- 56 Il-Gvern Rumun u l-Kummissjoni jsostnu li din id-domanda hija inammissibbli inkwantu tirrigwarda kategoriji ta' indiċijiet ta' riferiment li fir-rigward tagħhom ir-rata ta' interess varjabbli ta' dawn il-ftehim tista' tirreferi għalihom.
- 57 Dawn l-oġġezzjonijiet għandhom, fid-dawl tal-prinċipji mfakkra fil-punti 48 u 49 ta' din is-sentenza, jiġu milqugħa.
- 58 Fil-fatt, għandu jiġi kkonstatat li mill-ebda element tal-proċess sottomess lill-Qorti tal-Ġustizzja ma jirriżulta li d-dritt nazzjonali applikabbli jinkludi regoli li jimponu obbligi fuq l-istabbilimenti ta' kreditu f'dak li jirrigwarda l-kategoriji ta' indiċijiet ta' riferiment li tista' tirreferi għalihom ir-rata ta' interess varjabbli ta' ftehim ta' kreditu għall-konsum li għandhom jiġdiedu ma' daww previsti mid-Direttiva 2008/48. L-imsemmi proċess ma jsemmix tali regoli tad-dritt nazzjonali u, b'mod partikolari, ma jindikax li dawn tal-aħħar huma s-sugġett tal-kwistjoni fil-kawża prinċipali.
- 59 Minn dan isegwi li ma hemmx lok li t-tielet domanda (b) tingħata risposta, inkwantu hija tirrigwarda l-kategoriji ta' indiċijiet ta' riferiment li fir-rigward tagħhom ir-rata ta' interess varjabbli ta' dawn il-ftehim tista' tirreferi għalihom.

Fuq il-mertu

- 60 Kif intqal fil-punt 40 ta' din is-sentenza, mill-premessa 10 tad-Direttiva 2008/48 jirriżulta b'mod partikolari li, fir-rigward tal-ftehim ta' kreditu li ma jidhlux taħt il-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* ta' din id-direttiva, bħalma huma daww inkwistjoni fil-kawża prinċipali, l-Istati Membri jistgħu jzommu jew jintroduċu miżuri nazzjonali li jikkorrispondu għad-dispożizzjonijiet tal-imsemmija direttiva jew għal ċerti dispożizzjonijiet tagħha.
- 61 Għalhekk, id-Direttiva 2008/48, b'mod partikolari l-Artikolu 22(1) tagħha, lanqas ma tipprekludi li, għal dawn il-ftehim, Stat Membru jimponi obbligi mhux previsti minn din id-direttiva, li huma intiżi sabiex jiġu protetti l-konsumaturi, bħal f'dan il-każ l-Artikolu 36 tal-OUG 50/2010 li jinkludi lista limitata ta' kummissjonijiet bankarji li jistgħu jingabru mill-persuna li ssellef mingħand il-konsumaturi.
- 62 Fil-fatt, ma jidhirx li tali regola ta' protezzjoni tal-konsumaturi, f'qasam mhux armonizzat mid-Direttiva 2008/48, hija ta' natura li taffettwa l-bilanċ li fuqu din id-direttiva hija bbażata, fil-qasam armonizzat minn din tal-aħħar, bejn l-għanijiet ta' protezzjoni tal-konsumaturi u l-għan intiż li jiżgura l-implementazzjoni ta' suq intern li jaħdem fil-qasam tal-krediti għall-konsumaturi.

- 63 Ghandu jinghad ukoll, kif diġà ntqal fil-punt 38 ta' din is-sentenza, li l-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48, interpretat fid-dawl tal-premessi 9 u 10 ta' din tal-aħħar, ghandu jinftehem fis-sens li, fir-rigward tal-ftehim ta' kreditu li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-direttiva, li tirreferi għalihom il-qorti tar-rinviju fil-kuntest ta' din id-domanda anki jekk dawn ma humiex is-sugġett tal-kwistjoni fil-kawża prinċipali, l-imsemmi artikolu jipprovdi għal armonizzazzjoni shiħa u vinkolanti li, fl-oqsma speċifikament imsemmija minn din l-armonizzazzjoni, tostakola li Stati Membri jzommu jew jintroduċu dispożizzjonijiet nazzjonali li ma humiex dawk li din tal-aħħar tinkludi.
- 64 Għalhekk, fir-rigward ta' tali ftehim, l-Istati Membri għandhom id-dritt li jadottaw obbligi bħalma huma dawk li jirriżultaw mill-Artikolu 36 tal-OUĠ 50/210 fil-qasam tal-kummissjonijiet bankarji biss bil-kundizzjoni li d-Direttiva 2008/48 ma tinkludix dispożizzjonijiet armonizzati f'dan il-qasam.
- 65 Issa, għandu jiġi kkonstatat li, għalkemm id-Direttiva 2008/48 tistabbilixxi obbligi dwar l-informazzjoni li għandha tingħata mill-persuna li jsellef f'dak li jirrigwarda, b'mod partikolari, il-kummissjonijiet bankarji inkwantu dawn jiffurmaw parti mill-ispiża totali ta' kreditu fis-sens tal-Artikolu 3(ġ) ta' din tal-aħħar, din id-direttiva min-naħa l-oħra ma tinkludix regoli dwar il-mertu relatati mat-tipi ta' kummissjonijiet li jistgħu jingabru mill-persuna li ssellef.
- 66 Barra minn hekk, mill-premessa 44 tad-Direttiva 2008/48 jirriżulta li, sabiex tiġi żgurata t-trasparenza u l-istabbiltà tas-suq, u fl-istennija ta' armonizzazzjoni iktar wiesgħa, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li jimplementaw miżuri adegwati ta' legiżlazzjoni jew ta' kontroll applikabbli fil-konfornt tal-persuni li jsellfu.
- 67 Konsegwentement, ir-risposta għat-tielet domanda (b) għandha tkun li l-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern timponi obbligi, mhux previsti mill-imsemmija direttiva, fuq l-istabbilimenti ta' kreditu f'dak li jirrigwarda t-tipi ta' kummissjonijiet li dawn tal-aħħar jistgħu jircievu fil-kuntest tal-ftehim ta' kreditu għall-konsum li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni ta' din il-miżura, anki jekk tali obbligi ma humiex previsti mill-imsemmija direttiva.

Fuq ir-raba' domanda

- 68 Permezz tar-raba' domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk ir-regoli tat-Trattat fil-qasam tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi u tal-moviment liberu tal-kapital, b'mod partikolari l-Artikoli 56 TFUE, 58 TFUE u 63(1) TFUE, għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu dispożizzjoni tad-dritt nazzjonali li ttipprojbixxi lill-istabbilimenti ta' kreditu milli jiġbru ċerti kummissjonijiet bankarji.
- 69 Preliminarjament, għandu jiġi indikat li ma hemmx lok li jsir eżami tad-dispożizzjoni nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali fid-dawl tar-regoli tat-Trattat fil-qasam tal-moviment liberu tal-kapital.
- 70 Fil-fatt, meta miżura nazzjonali tirrigwarda kemm il-libertà li jiġu pprovduti servizzi kif ukoll il-moviment liberu tal-kapital, għandu jiġi eżaminat sa fejn tali miżura jkollha effett fuq l-eżerċizzju tal-libertajiet fundamentali, u jekk, fiċ-ċirkustanzi tal-kawża prinċipali, waħda minnhom tipprevalix fuq l-oħra. Il-Qorti tal-Ġustizzja, bħala regola, teżamina l-miżura inkwistjoni fir-rigward ta' waħda biss miż-żewġ libertajiet jekk jirriżulta li, fil-kawża inkwistjoni, waħda hija kompletament sekondarja għall-oħra u tista' tingħaqad magħha (sentenza tat-3 ta' Ottubru 2006, Fidium Finanz, C-452/04, Ġabra p. I-9521, punt 34).
- 71 F'din il-kawża, fil-każ li għandu jiġi kkonstatat, kif issostni Volksbank, li, billi jrendu inqas aċċessibbli għall-klijenti stabbiliti fir-Rumanija l-kreditu għall-konsum proposti minn kumpanniji li huma stabbiliti fi Stati Membri oħra, din id-dispożizzjoni għandha bħala effett li tirrendi inqas frekwenti l-użu

tal-imsemmija servizzi minn dawn il-klijenti, u, għalhekk, li tnaqqas il-fluss finanzjarju transkonfinali li jirriżulta minn tali servizzi, din hija biss konsegwenza inevitabbli tar-restrizzjoni għal-libertà li jiġu pprovduti servizzi (ara, f'dan is-sens, is-sentenza *Fidium Finanz*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 48).

- 72 Fir-rigward tal-eżami tad-dispożizzjonijiet nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali fid-dawl tar-regoli tat-Trattat fil-qasam tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi, mill-ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li l-attività ta' stabbiliment ta' kreditu li tikkonsisti fl-għoti ta' krediti tikkostitwixxi servizz fis-sens tal-Artikolu 56 TFUE (ara, b'mod partikolari, is-sentenza *Fidium Finanz*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 39).
- 73 Hija wkoll ġurisprudenza stabbilita li l-kunċett ta' "restrizzjoni" fis-sens tal-Artikolu 56 TFUE jirrigwarda l-miżuri li jipprojbixxu, jinterferixxu jew irendu inqas attraenti l-eżerċizzju tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi (ara, b'mod partikolari, is-sentenza tad-29 ta' Marzu 2011, *Il-Kummissjoni vs L-Italja*, C-565/08, *Ġabra* p. I-2101, punt 45).
- 74 Fir-rigward tal-kwistjoni dwar fliema ċirkustanzi miżura li tapplika indistintament għall-istabbilimenti kollha ta' kreditu li jipprovdu servizzi fit-territorju Rumen, bħalma hija l-projbizzjoni ta' gbir ta' ċertu kummissjonijiet bankarji inkwistjoni f'din il-kawża, tista' taqa' taht dan il-kunċett, għandu jittfakkar li leġislazzjoni ta' Stat Membru ma tikkostitwixxi restrizzjoni fis-sens tat-Trattat minhabba l-fatt biss li Stati Membri oħra japplikaw regoli inqas restrittivi jew ekonomikament iktar interessanti għal dawk li jipprovdu servizzi simili stabbiliti fit-territorju tagħhom (ara, b'mod partikolari, is-sentenza *Il-Kummissjoni vs L-Italja*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 49).
- 75 Min-naħa l-oħra, il-kunċett ta' restrizzjoni jkopri l-miżuri meħuda minn Stat Membru li, minkejja li huma applikabbli mingħajr distinzjoni, jaffettwaw l-aċċess għas-suq għall-operaturi ekonomiċi ta' Stati Membri oħra (ara, b'mod partikolari, is-sentenza *Il-Kummissjoni vs L-Italja*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 46).
- 76 Madankollu, f'din il-kawża ma ġiex sostnut li l-projbizzjoni stabbilita mid-dispożizzjoni nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali fuq il-persuni li jsellfu milli jirċievu ċerti kummissjonijiet bankarji hija imposta mill-kuntest ta' awtorizzazzjoni fir-Rumanija ta' stabbilimenti ta' kreditu stabbiliti fi Stati Membri oħra.
- 77 Lanqas mill-proċess sottomess lill-Qorti tal-Ġustizzja ma jirriżulta li l-fatt li tiġi stabbilita tali projbizzjoni jikkostitwixxi indhul fil-libertà li jikkuntrattaw ta' dawn l-istabbilimenti.
- 78 Fil-fatt, il-Gvern Rumen kif ukoll il-Kummissjoni sostnew, mingħajr ma ġew ikkontradetti fuq dan il-punt minn Volksbank, li għalkemm il-leġislazzjoni nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali tillimita n-numru ta' kummissjonijiet bankarji li jistgħu jiġu inklużi fil-ftehim ta' kreditu, hija ma timponix rekwiżiti ta' trazzin tariffarju, peress li ebda limitu ma huwa previst la fir-rigward tal-ammont tal-kummissjonijiet awtorizzati mid-dispożizzjoni nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali u lanqas fir-rigward tar-rati ta' interess b'mod ġenerali.
- 79 Għalhekk, din id-dispożizzjoni nazzjonali, għalkemm tista' tehtieg adattament ta' ċerti klawżoli tal-ftehim, waħedha ma twassalx għal spiża addizzjonali għall-istabbilimenti ta' kreditu stabbiliti fi Stati Membri oħra u lanqas, b'mod partikolari, għall-htieġa għal dawn l-imprizi li jirriveđu l-politika tagħhom u l-istrategiji kummerċjali tagħhom sabiex ikunu jistgħu jidhlu fis-suq Rumen taht kundizzjonijiet kompatibbli mal-liġi Rumena.
- 80 Minn dan isegwi li, fid-dawl tal-elementi invokati quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja, ma jidhirx li l-imsemmija dispożizzjoni nazzjonali trendi inqas attraenti l-aċċess għall-imsemmi suq u, fil-każ ta' aċċess għal dan is-suq, inaqqas il-kapaċità tal-imprizi kkonċernati li jipprovdu qabelxejn kompetizzjoni effettiva għall-imprizi tradizzjonalment stabbiliti fir-Rumanija.

- 81 F'dawn iċ-ċirkustanzi, l-effett tal-imsemmija dispożizzjoni nazzjonali fuq l-iskambji ta' servizzi huwa wisq incert u indirett biex tali miżura nazzjonali tkun tista' titqies bħala ta' natura li tostakola l-kummerċ intra-Komunitarju (ara b'analogija, b'mod partikolari, is-sentenza tas-7 ta' April 2011, Francesco Guarnieri & Cie, C-291/09, Ġabra p. I-2685), punt 17 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 82 Għalhekk, fid-dawl tal-elementi li għandha l-Qorti tal-Ġustizzja, għandu jiġi konkluż li miżura nazzjonali bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali ma tiksirx ir-regoli tat-Trattat fil-qasam tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi.
- 83 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għar-raba' domanda għandha tkun li r-regoli tat-Trattat fil-qasam tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux dispożizzjoni tad-dritt nazzjonali li tipprojbixxi lill-istabbilimenti ta' kreditu milli jiġbru ċerti kummissjonijiet bankarji.

Fuq it-tieni domanda

- 84 Permezz tat-tieni domanda tagħha, li għandha tiġi eżaminata fl-aħħar lok, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk l-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48 għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi regola li tiffirma parti mill-miżura nazzjonali intiża li tittrasponi d-Direttiva 2008/48 li, fil-qasam tal-kwistjonijiet dwar krediti għall-konsum, tippermetti lill-konsumaturi li jikkuntattjaw direttament lill-awtorità ta' protezzjoni tal-konsumaturi, li sussegwentement tista' timponi sanzjonijiet fuq l-istabbilimenti ta' kreditu minhabba ksur ta' din il-miżura nazzjonali, u dan mingħajr il-htieġa li qabel tirrikorri għal proċeduri ta' riżoluzzjoni extraġudizzjarji kif previst mil-leġiżlazzjoni nazzjonali għal tali kwistjonijiet.

Fuq l-ammissibbiltà

- 85 Preliminarjament, għandu jiġi rrilevat li għalkemm f'din il-kawża l-miżura ta' traspożizzjoni kkonċernata, jiġifieri l-Artikolu 85(2) tal-OUN 50/2010, tapplika fil-kuntest ta' ftehim ta' kreditu għall-konsum li ma jaqgħux taħt il-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* u *ratione temporis* tad-Direttiva 2008/48, huwa paċifiku li d-dispożizzjoni armonizzata li hija s-sugġett ta' din il-kwistjoni, jiġifieri l-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48, tapplika għal tali ftehim, u dan skont l-imsemmija miżura ta' traspożizzjoni.
- 86 F'dan ir-rigward, hemm lok li jtfakkar li l-Qorti tal-Ġustizzja diversi drabi ddikkjarat lilha nfisha kompetenti biex tiddeċiedi talbiet għal deċiżjoni preliminari dwar id-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni f'sitwazzjonijiet li fihom il-fatti inkwistjoni fil-kawża prinċipali jkunu jaqgħu barra mill-kamp ta' applikazzjoni ta' dan u li għalhekk jaqgħu biss taħt il-kompetenza tal-Istati Membri, iżda li fihom l-imsemmija dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni kienu saru applikabbli mid-dritt nazzjonali minhabba rinviju minn dan tal-aħħar għall-kontenut tagħhom (ara, b'mod partikolari, is-sentenza tas-7 ta' Lulju 2011, Agafitei *et*, C-310/10, Ġabra p. I-5989, punt 38 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 87 Il-Qorti tal-Ġustizzja b'mod partikolari enfasizzat f'dan ir-rigward li meta leġiżlazzjoni nazzjonali tkun trid tikkonforma s-soluzzjonijiet li toffri għal sitwazzjonijiet purament interni ma' daww li jaqgħu taħt id-dritt tal-Unjoni sabiex, pereżempju, tiġi evitata diskriminazzjoni kontra ċittadini nazzjonali jew eventwali tgħawwiġ tal-kompetizzjoni, jew inkella sabiex tiżgura proċedura unika f'sitwazzjonijiet komparabbli, jeżisti interess ċert li, sabiex jiġu evitati differenzi fl-interpretazzjonijiet futuri, id-dispożizzjonijiet jew il-kunċetti meħuda mid-dritt tal-Unjoni għandhom jirċievu interpretazzjoni uniformi, ikunu xi jkunu l-kundizzjonijiet fejn ikollhom japplikaw (ara, b'mod partikolari, is-sentenza Agafitei *et*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 39 u l-ġurisprudenza ċċitata).

- 88 F'din il-kawża, tali interess jeżisti peress li l-applikazzjoni tad-dispożizzjoni armonizzata prevista fl-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48 għal ftehim ta' kreditu għal konsumaturi li ma jaqghux taht il-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* u *ratione temporis* ta' din id-direttiva hija intiża li tiżgura li proċedura unika tkun preżenti f'sitwazzjonijiet komparabbli f'dak li jikkonċerna r-riżoluzzjoni extraġudizzjarji ta' kwistjonijiet dwar tali ftehim.
- 89 Barra minn hekk, il-Gvern Rumen kif ukoll il-Kummissjoni jsostnu li din it-tieni domanda hija inammissibbli peress li tirrigwarda proċeduri għar-riżoluzzjoni extraġudizzjarji ta' kwistjonijiet filwaqt li, fil-kawża prinċipali, dawn il-proċeduri ma għandhomx rwol konkret. L-interpretazzjoni mitluba mingħand il-Qorti tal-Ġustizzja fil-kuntest ta' din id-domanda ma għandha ebda relazzjoni mas-sugġett tal-kwistjoni fil-kawża prinċipali.
- 90 Barra minn hekk, il-Gvern Rumen iqis li din id-domanda hija wkoll inammissibbli minħabba l-fatt li l-qorti tar-rinvju titlob li l-Qorti tal-Ġustizzja tinterpreta d-dritt nazzjonali, fatt li jaqa' taht il-kompetenza biss tal-qorti nazzjonali.
- 91 F'dan ir-rigward, għandu jiġi kkonstatat li, quddiem il-qorti tar-rinvju, Volksbank sostniet li, meta regola li tiffirma parti mill-miżura nazzjonali intiża li tittrasponi d-Direttiva 2008/48, jiġifieri l-Artikolu 85(2) tal-OUG 50/2010, tippermetti li kawża titressaq quddiem awtorità ta' protezzjoni tal-konsumaturi, li sussegwentement tista' timponi sanzjonijiet fuq l-istabbilimenti ta' kreditu mingħajr ma jiġu qabel segwiti l-proċeduri ta' riżoluzzjoni extraġudizzjarji ta' kwistjonijiet, din il-miżura tikser l-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48, li jistabbilixxi l-obbligu għall-Istati Membri li jiggwarantixxu l-eżistenza ta' proċeduri adegwati u effikaċi ta' riżoluzzjoni extraġudizzjarja ta' kwistjonijiet dwar il-konsum li jikkonċernaw krediti għall-konsum.
- 92 Huwa wkoll paċifiku li, fil-kawża prinċipali, awtorità għall-protezzjoni tal-konsumaturi, f'din il-kawża ANPC, effettivament imponiet multa fuq stabbiliment ta' kreditu, f'din il-kawża Volksbank, minħabba l-fatt li ftehim ta' kreditu għall-konsumaturi konkluzi minn din tal-aħħar kienu jinkludu klawżoli li jiksru leġislazzjoni nazzjonali intiża li tittrasponi d-Direttiva 2008/48, mingħajr ma dan l-istabbiliment kellu l-possibbiltà minn qabel li jsolvi din it-tilwima permezz ta' rimedji extraġudizzjarji.
- 93 F'dawn iċ-ċirkustanzi, għandu jiġi konkluz li, fid-dawl tal-prinċipji mfakkra fil-punti 48 u 49 ta' din is-sentenza, peress li d-domanda hija waħda dwar l-interpretazzjoni tad-dritt tal-Unjoni u li ma huwiex, tal-inqas, ċar li risposta rilevanti għall-finijiet tal-eżitu tal-kwistjoni fil-kawża prinċipali ma tistax tingħata, il-Qorti tal-Ġustizzja għandha l-obbligu li twieġeb.

Fuq il-mertu

- 94 Għandu jiġi kkonstatat li għalkemm l-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48 jeżiġi li l-proċeduri fil-qasam tar-riżoluzzjoni extraġudizzjarju ta' kwistjonijiet ikunu adegwati u effikaċi, la din id-dispożizzjoni u lanqas elementi oħra tad-Direttiva 2008/48 li jistgħu jittiehdu inkunsiderazzjoni għall-interpretazzjoni tal-portata ta' din tal-aħħar ma jiżviluppaw iktar fil-fond il-modalitajiet jew il-karatteristiċi ta' dawn il-proċeduri.
- 95 Għaldaqstant, l-Istati Membri għandhom jirregolaw il-modalitajiet tal-imsemmija proċeduri, inkluża n-natura vinkolanti tagħhom, filwaqt li josservaw l-effettività ta' din id-direttiva (ara, b'analogija, is-sentenza Alassini *et*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 44).
- 96 Huwa minnu li leġislazzjoni nazzjonali li timponi obbligu ta' rikors minn qabel għal proċedura ta' konċiljazzjoni extraġudizzjarja sabiex jiġu riżolti kwistjonijiet, inkwantu tiggwarantixxi n-natura sistematika tar-rikors għal tali proċedura, hija intiża li ssahħah l-effettività tad-Direttiva 2008/48 (ara, b'analogija, is-sentenza Alassini *et*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 45).

- 97 Xorta jibqa' l-fatt li la mill-kliem u lanqas, barra minn hekk, mill-ghan tal-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48 jew minn element ieħor kuntestwali li jista' jittiehed inkunsiderazzjoni għall-interpretazzjoni ta' din id-dispożizzjoni ma jirriżulta li dan jimponi li l-Istati Membri jittrasponu l-imsemmija dispożizzjoni billi jistabbilixxu tali obbligu.
- 98 Barra minn hekk, id-Direttiva 2008/48 ma tistax tkun ta' ostakolu għall-fatt li Stat Membru, fil-kuntest tal-margni ta' diskrezzjoni wiesgħa mogħtija lill minn din id-direttiva fil-qasam tar-regolamentar tal-modalitajiet proċedurali dwar ir-riżoluzzjoni extraġudizzjarja ta' kwistjonijiet dwar ftehim ta' kreditu għall-konsumaturi, jippermetti li l-konsumaturi jkollhom l-aċċess l-iktar wiesa' possibbli għall-korpi speċjalment stabbiliti għad-difiża tal-interessi tagħhom minhabba, b'mod partikolari, ir-riskju li l-konsumaturi, li jinsabu f'sitwazzjoni ta' inferjorità meta mqabbla mal-persuni li jsejlfu f'dak li jirrigwarda kemm is-setgħa ta' negozjar kif ukoll il-livell ta' informazzjoni, ma jkunux jafu bid-drittijiet tagħhom jew jiffaċċjaw diffikultajiet biex jeżerċitawhom.
- 99 Barra minn hekk, ma jistax jiġi kkunsidrat li dispożizzjoni nazzjonali, bħalma hija dik tal-Artikolu 85(2) tal-OUG 50/2010, inkwantu tippermetti li titressaq kawża direttament quddiem awtorità għall-protezzjoni tal-konsumaturi li jkollha s-setgħa li timponi multi, għandha, għal din ir-raġuni biss, bħala effett li trendi l-proċeduri fil-qasam tar-riżoluzzjoni extraġudizzjarja tal-kwistjonijiet dwar ftehim ta' kreditu għall-konsum, bħalma huma dawk previsti mid-dritt nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali, inadegwati, ineffikaċi jew bħala li ma josservawx l-effettività tad-Direttiva 2008/48.
- 100 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għat-tieni domanda għandha tkun li l-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix regola li tiffirma parti mill-miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva li, fil-qasam tal-kwistjonijiet dwar krediti għall-konsum, tippermetti lill-konsumaturi li jikkuntattjaw direttament awtorità għall-protezzjoni tal-konsumaturi, li sussegwentement tista' timponi sanzjonijiet fuq l-istabbilimenti ta' kreditu għal ksur ta' din il-miżura nazzjonali, mingħajr ma tkun irrikorriet qabel għall-proċeduri ta' riżoluzzjoni extraġudizzjarja previsti mil-leġiżlazzjoni nazzjonali għal tali kwistjonijiet.

Fuq l-ispejjeż

- 101 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinvju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Ir-Raba' Awla) taqta' u tiddeċiedi:

- 1) L-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tat-23 ta' April 2008, dwar ftehim ta' kreditu għall-konsumatur u li tħassar id-Direttiva tal-Kunsill 87/102/KEE għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern tinkludi fil-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tagħha ftehim ta' kreditu, bħal dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li għandhom bħala suġġett l-ghoti ta' kreditu ggarantit permezz ta' beni immobbli, minkejja li tali ftehim huma espressament esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tal-imsemmija direttiva skont l-Artikolu 2(2)(a) ta' din tal-aħħar.
- 2) L-Artikolu 30(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern tiddefinixxi l-kamp ta' applikazzjoni *ratione temporis* tagħha b'mod li din il-miżura tapplika wkoll għal ftehim ta' kreditu, bħalma huma dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li huma esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* ta' din id-direttiva u li kienu fis-seħh fid-data tad-dhul fis-seħh tal-imsemmija miżura nazzjonali.

- 3) L-Artikolu 22(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix li miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva fid-dritt intern timponi obbligi, mhux previsti mill-imsemmija direttiva, fuq l-istabbilimenti ta' kreditu f'dak li jirrigwarda t-tipi ta' kummissjonijiet li dawn tal-aħħar jistgħu jirċievu fil-kuntest tal-ftehim ta' kreditu għall-konsum li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni ta' din il-miżura, anki jekk tali obbligi ma humiex previsti mill-imsemmija direttiva.
- 4) Ir-regoli tat-Trattat FUE fil-qasam tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux dispożizzjoni tad-dritt nazzjonali li tipprojbixxi lill-istabbilimenti ta' kreditu milli jiġbru ċerti kummissjonijiet bankarji.
- 5) L-Artikolu 24(1) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jipprekludix regola li tiffirma parti mill-miżura nazzjonali intiża li tittrasponi din id-direttiva li, fil-qasam tal-kwistjonijiet dwar krediti għall-konsum, tippermetti lill-konsumaturi li jikkuntattjaw direttament awtorità għall-protezzjoni tal-konsumaturi, li sussegwentement tista' timponi sanzjonijiet fuq l-istabbilimenti ta' kreditu għal ksur ta' din il-miżura nazzjonali, mingħajr ma tkun irrikorriet qabel għall-proċeduri ta' riżoluzzjoni extraġudizzjarja previsti mil-leġiżlazzjoni nazzjonali għal tali kwistjonijiet.

Firem